

РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ

Неоднакове застосування одних і тих самих норм кримінального закону — це різне, відмінне, несхоже тлумачення, розуміння точного змісту (суті) норми кримінального закону.

Подібні суспільно небезпечні діяння слід розуміти як два і більше (не менше двох) різних, але схожих між собою суспільно небезпечних діянь, тобто такі суспільно небезпечні діяння, що мають спільні риси, ознаки (схожі за суб'єктивним складом, за об'єктивною стороною, формою вини, наслідками тощо).

Ухвалу суду касаційної інстанції скасовано, оскільки суд помилково залишив без змін рішення місцевого та апеляційного судів, якими дії особи було кваліфіковано за ч. 2 ст. 121 КК України

ПОСТАНОВА

Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України

від 11 жовтня 2012 р.

(в и т я з)

Шевченківський районний суд м. Чернівців вироком від 17 листопада 2010 р. засудив Т.Г.О. за: ч. 2 ст. 121 КК до позбавлення волі на строк сім років; ч. 1 ст. 135 КК до позбавлення волі на строк один рік.

На підставі ст. 70 КК за сукупністю злочинів Т.Г.О. визначено остаточне покарання — позбавлення волі на строк сім років шість місяців.

Апеляційний суд Чернівецької області ухвалою від 25 січня 2011 р. вирок щодо Т.Г.О. змінив: скасував у частині засудження за ч. 1 ст. 135 КК і закриття провадження у справі в цій частині обвинувачення та погодився із засудженням Т.Г.О. за ч. 2 ст. 121 КК до позбавлення волі на строк сім років.

Т.Г.О. визнано винуватою у тому, що вона увечері 8 грудня 2005 р. біля будинку розпочала сварку зі своїм чоловіком Т.Г.Т., який, на її погляд, перебував у стані алкогольного сп'яніння, й умисно штовхнула його руками у груди. Від поштовху Т.Г.Т. упав і вдарився потилицею об стіну будинку. Як тільки Т.Г.Т. підвівся, дружина з умислом на заподіяння тілесних ушкоджень ще раз штовхнула його у груди. Від поштовху Т.Г.Т. знову впав і вдарився потилицею об стіну будинку. Після цього він залишився нерухомо лежати.

6 січня 2006 р. від ушкоджень голови Т.Г.Т. помер.

Колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ не погодилася з доводами захисту Т.Г.О. про наявність у її діях ознак складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 119 КК, і ухвалою від 17 травня 2012 р. зазначені судові рішення залишила без змін.

У заяві про перегляд судового рішення Верховним Судом України заступник Генерального прокурора України порушив питання про скасування ухвали касаційного суду і направлення справи на новий касаційний розгляд до того ж суду. Він вважав, що суд касаційної інстанції допустив неоднакове застосування однієї і тієї самої норми кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що призвело до ухвалення різних за змістом судових рішень. На думку прокурора, у справі щодо Т.Г.О. касаційний суд припустився помилки у правозастосуванні, коли погодився з кваліфікацією судів нижчих інстанцій дій Т.Г.О. за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК.

На обґрунтування неоднаковості застосування норм закону про кримінальну відповідальність автор заяви послався на ухвалу колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 9 вересня 2010 р., яка залишила без змін вирок Куйбишевського ра-

йонного суду м. Донецька від 6 липня 2009 р. та ухвалу Апеляційного суду Донецької області від 6 жовтня 2009 р. щодо Особи 6. У цій справі дії Особи 6 — під час сварки вона завдала удару рукою в обличчя Особи 5, а коли та присіла і намагалася підвестись, завдала ще одного удару ногою в обличчя, від якого Особа 5 упала, вдарилася потилицею об бордюр і від отриманих ушкоджень померла — касаційний суд розцінив як необережне вбивство і кваліфікував їх за ч. 1 ст. 119 КК.

Судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України заслухала суддю-доповідача, пояснення прокурора про задоволення заяви, перевірила матеріали кримінальної справи та матеріали, додані до заяви, обговорила обґрунтування заяви, науковий висновок члена Науково-консультативної ради при Верховному Суді України і дійшла висновку про те, що заява підлягає задоволенню з огляду на таке.

Згідно зі ст. 400¹¹ КПК Верховний Суд України переглядає судові рішення у кримінальних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 400¹² КПК підставами для перегляду судових рішень Верховним Судом України, що набрали законної сили, є неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм кримінального закону щодо подібних суспільно небезпечних діянь (крім питань призначення покарання, звільнення від покарання та від кримінальної відповідальності), що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

Неоднакове застосування одних і тих самих норм кримінального закону — це різне, відмінне, несхоже тлумачення, розуміння точного змісту (суті) норми кримінального закону.

Подібними суспільно небезпечними діяннями належить розуміти два і більше (не менше двох) різні, але схожі між собою суспільно небезпечні діяння, тобто такі суспільно небезпечні діяння, які мають спільні риси, ознаки (схожі за суб'єктивним складом, за об'єктивною стороною, формою вини, наслідками тощо).

Вирішуючи питання про наявність підстави для перегляду судового рішення, передбаченої п. 1 ч. 1 ст. 400¹² КПК, Верховний Суд України виходив із установлених фактичних обставин, викладених у судовому рішенні, що набрало законної сили.

У кримінальній справі, в якій заперечується правильність правозастосування, встановлено, що Т.Г.О. двічі штовхала Т.Г.Т. у груди, від чого той падав, ударявся потилицею об стіну, підій-

мався, знову падав і знову ударявся потилицею об стіну. Удари потерпілого в груди не були сильні й не призвели і не могли призвести до утворення на тілі будь-яких ушкоджень. Тяжкі тілесні ушкодження, виявлені у Т.Г.Т. і від яких настала його смерть, не були спричинені безпосередніми насильницькими діями Т.Г.О., а стали наслідком того, що Т.Г.Т. від поштовхів дружини падав і ударявся головою об стіну будинку.

Ці обставини в поєднанні з іншими об'єктивними даними справи (характером взаємин між потерпілим і Т.Г.О., які передували злочину; літнім віком і станом алкогольного сп'яніння потерпілого в момент спричинення ушкоджень; інтенсивністю та послідовністю поштовхів; характером, локалізацією та механізмом спричинення тілесних ушкоджень; поведінкою Т.Г.О. після посягання) у своїй сукупності не давали підстав вважати, що Т.Г.О. мала намір заподіяти потерпілому будь-які тілесні ушкодження умисно.

Водночас ці обставини, особливо очевидний для Т.Г.О. стан алкогольного сп'яніння потерпілого і його неспроможність утриматися на ногах, у чому вона могла переконатись після першого поштовху, свідчать, що Т.Г.О. не могла не розуміти і не передбачити, що від її поштовхів потерпілий може впасти та отримати смертельне ушкодження.

У справі, що надана як приклад неоднакового застосування норми матеріального закону, фактичні обставини суспільно небезпечного діяння за характером дії, наслідками та причинно-наслідковим зв'язком подібні до таких же ознак діяння, інкримінованого Т.Г.О. У цій справі касаційний суд розцінив дії Особи 6 як необережне вбивство і кваліфікував їх за ч. 1 ст. 119 КК.

Порівняння правових висновків оспореного та порівнюваного рішень дає підстави зробити висновок, що попри подібність суспільно небезпечних діянь, вони отримали неоднакову кримінально-правову оцінку, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень.

Оскільки у кримінальній справі щодо Т.Г.О. Верховний Суд України встановив помилковість висновків суду касаційної інстанції, однак процесуально позбавлений можливості постановити нове судове рішення, тому за відсутності іншого законодавчо визначеного способу забезпечення виконання завдань кримінального судочинства (ст. 2 КПК) змушений застосувати найприйнятніший спосіб захисту порушеного права через відновлення касаційного перегляду, під час якого має бути усунуте зазначене неправильне застосування норми закону про кримінальну відповідальність.

Отже, заява заступника Генерального прокурора України підлягає задоволенню, ухвала колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 травня 2012 р. щодо Т.Г.О. скасуванню, а справа — направленню на новий касаційний розгляд.

Враховуючи зазначене, керуючись статтями 400²⁰, 400²¹, 400²² КПК, Судова палата у

кримінальних справах Верховного Суду України скасувала ухвалу колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17 травня 2012 р. щодо Т.Г.О., а справу направила на новий касаційний розгляд до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.